

Beszélgetés David Titteringtonnal

David Titterington, a londoni Royal Academy of Music orgonatanácskének vezetője 1998 őszén immár harmadik alkalommal tartott orgonakurzust Magyarországon. Nagykörsön, a budapesti Liszt Ferenc Zeneakadémia egyházzenei tanszéke által szervezett előadói szeminárium egyik szünetében Csomó Orsolya kérdezte pályafutásáról.

Cs. O: Professzor úr, hol végezte zenei tanulmányait?

D. T: Négy-öt éves koromban kezdtem zongorázni, majd hegedülni és brácsázni, aztán 9 éves koromban egy gyermekek számára létesült zenei akadémiára kerültem, s itt tanultam egészen tizenhárom-tizennégy éves koromig. Ezt követően egy elméleti képzésre szakosodott iskolában folytattam a tanulmányaimat, tehát minden zenei tevékenységem az iskolán kívülre szorult. 17 éves koromban felvételiztem az Oxford Egyetemre, és ugyanekkor orgonás ösztöndíjat nyertem a Pembroke College-ba. Így tehát 1977-ben fölkerültem Oxfordba, hogy zenei képesítést szerezzek. Az első fokozatot 1980-ban kaptam meg, majd itt, a Pembroke College-ban, egy évig —1981-ig— zenei igazgató lettem. Eközben már Susan Landale-nál tanultam Párizsban, majd 1982-ben felvételt nyertem a párizsi Conservatoire-ra. Ettől kezdve egyszerre tanultam Marie-Claire Alainnél és Susan Landale-nál, mindkettőjüktől más-más repertoárt.

Úgy gondolom, ez a párizsi időszak a zenei formálás elsajátításában volt nagyon jelentős. Az oxfordi oktatás egészen más jellegű volt. Ott egy jól kidolgozott „tutor-rendszer” működött, melynek következtében mindenki nagyrészt önállóan dolgozott. A középpontban a zenei képzés elméleti megalapozása állt —hetente kellett írni egy dolgozatot—, az intellektuális háttérrel tehát ennek köszönhetem, maga a zenei előadó-művészet azonban háttérbe szorult. Visszatérve a franciaországi időszakra, ebben a legfontosabb szerepet talán a hangszerek játszották. Természetesen voltak személyiségek is, akik nagy hatással voltak rám, de a hangszerek mutatták meg, hogy a darabok valójában hogyan működnek zeneileg és hangszertechnikailag. Ezek régi hangszerek voltak, vagy pedig olyanok, amelyek bizonyos repertoár eljátszására alkalmasak. Segítségükkel tanultam meg zenei döntéseket hozni, és lettem biztosabbá ezekben a döntésekben. Ilyen élményt jelentett számomra például Muffatot játszani egy dél-német orgonán, vagy De Grigny-t egy klasszikus francia orgonán.

Cs. O: Ön jelenleg a londoni Royal Academy of Music orgona tanszékének vezetője. Hogyan működik ez a tanszék?

D. T: Az orgona tanszék egyike a Zeneakadémia valamennyi hangszert oktató tanszékeinek. Minden, alapképzésben résztvevő hallgató a Bachelor of Music fokozat eléréseért tanul, amit a London University jóváhagyott, tehát az ott szerzhető fokozattal egyenértékű. Ez azt jelenti, hogy erőteljes elméleti képzés is

folyik, tehát egyáltalán nem mondható, hogy ez csupán egy előadóművészi diploma. Természetesen a zenei előadás teszi ki a legnagyobb részét az itt elvégzendő munkának, de ha valaki megbukik az elméleti vizsgákon, nem kapja meg a fokozatot. A fő hangszerén mindenki hetente egy órát kap vezető tanárától, de ezen kívül szereteágazó munka folyik a tanszakon belül. Minden szemesztert, amely általában két és fél hónapig tart, egy-egy témakörnek szentelünk, mint például az észak-német zene, a spanyol zene, vagy a kortárs zene. A mostani szemeszterben éppen a katolikus Közép-Európa orgonazenéjével foglalkozunk, értve ez alatt a dél-német, dél-németalföldi zenét. Az a célja ennek, hogy a négy éves alapképzés végére minden jelentősebb orgonaiskolával behatóan és részletesen megismerkedjenek a hallgatók. Ezekben az időszakokban olyan tanárokat hívunk meg, akik az adott témában specialisták — vendégünk volt többek között Montserrat Torrent, Susanne Landale és még sokan mások. Ezen felül azonban a növendékek széles repertoárt játszanak saját vezető tanáraikkal illetve az időszakonként idelátogató vendégprofesszorokkal. Naji Hakim improvizációt, Lionel Rogg előadási gyakorlatot tanít rendszeresen ismétlődő kurzusai alkalmával. Az alapképzés fő célkitűzése, hogy a növendékek széleskörű és jól megalapozott ismeretekkel rendelkezzenek mindenféle tárgykörben és stíluskorszakban. Lehet, hogy a negyedik év végére még nem alakul ki saját zenei arculatuk, de jó úton vannak afelé. A posztgraduális képzésben ezzel szemben a kurzusok nagymértékben személyre szabottak. Időt hagy nekik arra, hogy megtalálják, merre akarnak specializálódni. Most például van egy növendékem Lübeckből, aki Orlando Gibbons orgonaműveivel és azok gyakorlati kiadásával foglalkozik. (Az Universal Kiadó készül kiadni ezt a kötetet.) De vannak más hallgatók, akik más korszakokkal foglalkoznak: a francia repertoárral vagy a kortárs zenével, és sorolhatnám tovább. Mindegyikük kurzusai, vizsgái és koncertjei a választott témakörhöz alkalmazkodnak. Ebben az értelemben ez tisztán előadóművészi képzés, hiszen az alapképzés akadémikus jellegével.

Cs. O: Már említette, hogy különleges kapcsolat van az orgona tanszak és az egyházzene tanszak között. Mi ennek a lényege?

D. T: Körülbelül hat-hét évvel ezelőtt még a két tanszak nagyon szoros kapcsolatban állt, szinte egy tanszékként működött, de ezzel így nem voltam elégedett. Nem szükséges ugyanis minden orgonistának egyben egyházzenesésznek is lennie – nem is mindegyikük akar az lenni – és az egyházzenesék is lehetnek nagyon jó kórusvezetők például, anélkül, hogy játszanának orgonán. Úgy éreztem, hogy ez nehézséget okoz például az eredmények megítélésében, az osztályzatokban. Amikor egy orgonistát vizsgáztattunk, az eredménye függött a kórusvezetés terén nyújtott produkciójától is, s így hangszeres teljesítményének bírálata nem volt reális. Emiatt azután 1996-ban, amikor az orgona tanszak vezetője lettem, önállóvá tettem a tanszakot, és ma teljesen függetlenül működik a két tanszak, de sok közös tevékenységünk van.

Cs. O: Melyek ezek?

D. T: Sok közös kurzust szervezünk, például minden szeptemberben elmegyünk Dél-Németországba, Neresheimba, ahol egy nagyon híres bazilika és egy bencés kolostor van. Itt az egyházzenesék mindennap (!) énekelnek

a szerzetesek liturgiáin, a misén a vespérasón és a kompletóriumon, az orgonisták pedig a híres Holzhey műemlékorgonán játsszák a hangszeres tételeket. Természetesen koncertet is adunk a kurzus végén, aminek különlegessége, hogy általában 1500–2000 ember gyűlik össze a hallgatóság soraiban. Más tanszakot is meg szoktunk hívni erre a kurzusra, idén például a historikus fúvós tanszak tartott velünk, így volt egy kis, trombitákból és kornettekéből álló együttesünk, akikkel Purcell Gyászzenéjét adtuk elő.

Más kapcsolatok is vannak, melyek főként személyre szabottak. Most éppen van egy növendékem Bécsből, aki nálam tanul orgonát egy évig, de emellett egyházzenei kurzusokat is hallgat. Továbbá az alapképzés harmadik negyedik évében lehetősége van az orgonistáknak fakultatív tárgyként egyházzenei tárgyakat, köztük karvezetést is fölvenni, és ezekből vizsgázni is. De ezek csak kiegészítő tárgyak az orgonista számára, nem tartoznak a fő képzéshez.

1999. januárjában a Brompton Oratóriumban készülünk egy spanyol reneszánsz koncertet adni, amely nagyon jól kapcsolódik Montserrat Torrent itt tartott kurzusához, aki Correa és Cabezón zenéjébe vezetett be minket, és aki Sevilában néhány historikus orgonát is megismertetett velünk. Ez a koncert is a két tanszak együttműködésével készül, az egyházzene tanszak spanyol reneszánsz motettákat énekel, az orgona tanszak pedig spanyol reneszánsz orgonazenét fog játszani.

Cs. O: Említette már, hogy Neresheimba elvitték magukkal a rézfúvós tanszak egy részét is, hogy ott együtt játszanak. Hogyan vélekedik a kamarazenei jelentőségéről az orgonisták képzésében?

D. T: A kamarazene nálunk mindenkinek kötelező! A képzés egyik tárgya az úgynevezett ensemble-játék, vagy concerto-zenélés, amelyből minden év márciusában kell vizsgázniuk az orgonistáknak (a szóló főtárgyi vizsgák május-júniusban vannak). Az együttes zenélés nagyon fontos nálunk. Sok kamarazenei koncertet tartunk: orgona és fúvósok, orgona és ütősök, orgona és zongora, és természetesen orgona és zenekar is előfordul. Úgy gondolom, nagyon fontos része egy zenész életének a másokkal való együttműködés, és ez is egy olyan pont, ami miatt szükségesnek láttam az orgona tanszak és az egyházzene tanszak szétválasztását, hiszen itt nem egyházi zenélésről van szó. Manapság egyre több lehetősége van egy orgonistának arra, hogy szólístaként megéljen —jómagam is ezt csinálom—, nem kell feltétlenül egyben egyházzenei zenésznek is lennie. Ez nehéz, de egyre inkább nem lehetetlen, és ha egy zeneszerző látja, hogy az orgonát mennyi minden más hangszerral együtt lehet használni, egyre több mű is fog születni orgonás kamarazenei előadásokra.

Cs. O: Ön a londoni Dutch Church (Holland-templom) zenei igazgatói tisztét is betölti. Hogyan kapcsolódik a zene a liturgiához a Dutch Church egyházzenei gyakorlatában?

T: Ez egy érdekes kérdés. Sokan kérdezik tőlem, hogy miért fogott meg engem a Dutch Church, hiszen ez holland és én nem beszélek hollandul, sőt nem is vagyok holland. A lutheránus és a kálvinista protestáns hagyományban nagyon nagy szerepe van a szóló orgonajátéknak a liturgia folyamán, és nagyon fontosnak is tartják ezt. Játsszom kell a liturgia előtt egy hosszabb darabot,

majd a liturgia közben, a prédikáció előtt egy mintegy 5–6 perces darabot, végül a szertartás legvégén is egy nagyobb lélegzetű darabot. Ezen kívül a munkámhoz tartozik az is, hogy időnként koncertezem a templomban. A szorosabban a liturgiához tartozó zene gyülekezeti énekeken és zsoltárokon alapul, ez az orgonista számára rövid előjátékok improvizálását is jelenti. Ez számomra új volt, úgyhogy itt kellett megtanulnom. Van azonban egy asszisztensem is, aki a lübecki Szt. Jakab-templom másodorgonistája, ő vezeti itt a templom ének- és zenekarát is. Így a zenei élet szervezésében több szempontból is övé a jelentősebb szerep, én mint zenei igazgató elsősorban a templom zenei programját állítom össze, és amikor tudok —általában havonta egyszerű vagy kétszer— játszom az istentiszteleteken.

Cs. O: Mit gondol, miért tartják ennyire fontosnak a zenét a Dutch Churchben, hiszen ez az európai protestáns hagyományban nem általános?

D. T: Hollandiában ez mindig másképp volt. Ez az ország nagyon sok jó és viszonylag nagyméretű gyülekezeti orgonával rendelkezik, hiszen a gyülekezeti énekek fontos a szerepe a holland protestáns hagyományban. Így ez —természetesen— a londoni Dutch Churchben is jelen van. Ez nem egy látványos hagyomány, ha Buxtehudehoz, Bachhoz hasonlítjuk, de egy olyan valami, aminek a zenéje szorosan kapcsolódik a liturgiához, a zsoltárokhoz. Ha valamilyen zsoltárt énekeljük az istentiszteleten, elé játszhatom például Sweelinck vagy más nagy zeneszerző erre komponált variációit: bármelyik megfelelő és odailles. És ez még inkább élővé teszi azt a tartalmat, amit az „Üzenet” hordoz.

Cs. O: Végül engedjen meg egy személyesebb vonatkozású kérdést. Melyik az a zenei korszak, stílus, amit igazán közel érez magához?

D. T: Ez számomra is meglepő, hiszen engem általában úgy tartanak számon, mint romantikus és XX. századi repertoárt játszó előadóművészt, és én is azt gondoltam magamról, hogy ez a két korszak érdekel igazán. Ahogy azonban telnek az évek, és gyakran nyílik lehetőségem arra, hogy historikus orgonákon játszsam, egyre kevésbé befolyásol az, amit a hallgatóság elvár tőlem. Sokkal inkább érdekel a nagyon régi repertoár, és szeretnék időt tölteni a régi előadói gyakorlat kutatásával és ezeknek a daraboknak megfelelő hangszeren való előadásával. Ha most választhatnék, hogy mit játszsam, akkor a régit választanám —értem ez alatt a XVII. század második felét, esetleg a korai XVIII. századig, talán Bach haláláig—, kevés romantikus zenét és Messiaen-t, Petr Ebent. Ezek talán eléggé távol állnak egymástól, de mégis jól illeszkednek egymáshoz: van egy bizonyos tisztasága annak, ahogyan ők használják a hangszert. Sok kortárs zeneszerző mértékkel dolgozik, a szónak abban az értelmében, hogy kevés hanggal sokat akar kifejezni, ellentétben a romantikus zeneszerzőkkel, akik sok hanggal keveset. És ahogy múlik az idő, sokkal inkább értékelem azt, amikor valaki kevés hanggal sok indent akar kifejezni, szemben azzal, amikor a sok hang mögött nagyon kicsi a mondanivaló.

Cs. O: Köszönöm a beszélgetést, és remélem, még többször viszontláthatjuk önt Magyarországon.